

Projectenkalender waterschapsmarkt 2024-2025

eib

Economisch Instituut
voor de Bouw

Het auteursrecht voor de inhoud berust geheel bij de Stichting Economisch Instituut voor de Bouw. Overnemen van de inhoud (of delen daarvan) is uitsluitend toegestaan met schriftelijke toestemming van het EIB. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen en dergelijke, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld.

Maart 2024

Projectenkalender waterschapsmarkt 2024-2025

Paul Groot
Max de Lange

Inhoudsopgave

Conclusies op hoofdlijnen.....		7
1	Inleiding	11
1.1	Inleiding	11
1.2	Accenten in de vierde meting	12
1.3	Indeling van de waterschapsmarkt in regio's	12
1.4	Verantwoording	14
1.5	Leeswijzer	14
2	Totaaloverzicht werken en diensten	16
3	Werken op de Projectenkalender	17
3.1	Inleiding	17
3.2	Kenmerken van de werken	18
3.3	Veranderingen in het werkenbestand	23
3.4	Aanbestedingen 2024-2025	24
3.5	Aanbestedingen per regio	28
3.6	Voortgang van individuele werken	30
4	Diensten op de Projectenkalender	32
4.1	Inleiding	32
4.2	Kenmerken van de diensten	32
4.3	Aanbesteding van diensten in 2024-2025	33
4.4	Aanbestedingen per regio	34
5	Samenvatting en vervolg.....	36
5.1	Samenvatting	36
5.2	Ontwikkeling naar een Projectenplatform	36

Conclusies op hoofdlijnen

Dit rapport bespreekt de belangrijkste uitkomsten van de meting voor de Projectenkalender Waterschapsmarkt 2024-2025. Dit is de vierde meting sinds 2019. De uitslagen zijn op basis van een uitvraag onder de waterschappen¹ in Nederland. De projecten (werken en diensten) die in dit rapport worden besproken, zijn projecten die volgens de huidige planning van de waterschappen (vrijwel) zeker in uitvoering komen in uiterlijk het vierde kwartaal van 2025. Hieronder worden de belangrijkste uitkomsten beschreven.

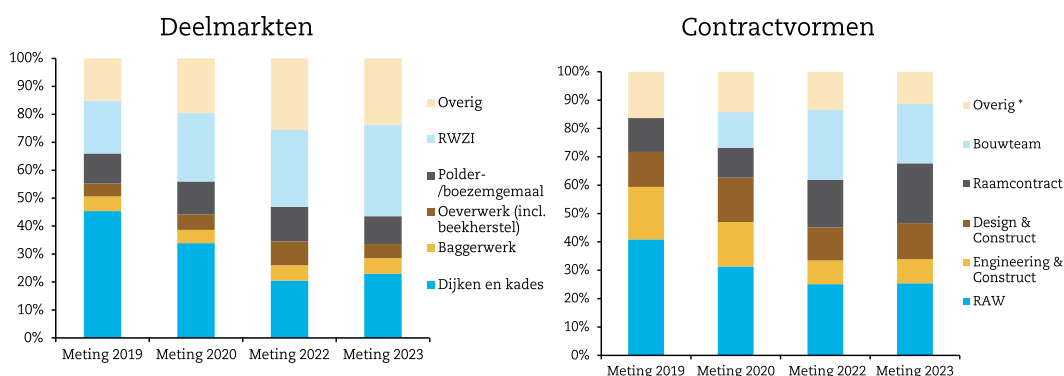
Bijna 750 projecten op de kalender, geraamde bouwsom € 2,8 miljard

Alle waterschappen hebben informatie aangeleverd over projecten die in de periode 2024-2025 naar verwachting op de markt zullen komen. Met deze informatie is er zicht op 748 projecten, waarvan 641 zijn aangemerkt als werken en 107 als diensten. De totale verwachte bouwsom op basis van deze aangeleverde data bedraagt in de huidige meting € 2,8 miljard. Het totale aantal door de waterschappen aangeleverde projecten en de bijbehorende bouwsom is aanzienlijk hoger dan in de vorige meting. Bij de diensten hangt dit waarschijnlijk vooral samen met de grotere aandacht die in de uitvraag is gevraagd voor het aanleveren van informatie over diensten. Bij de werken is de basisinformatie bij de waterschappen door de achtereenvolgende metingen naar verwachting beter.² Daarnaast is een reële verhoging van het aantal werken ook aannemelijk vanwege de omvangrijke maatschappelijke opgaven van de waterschappen.

Aantal RWZI's in voorbereiding sterk toegenomen

In het aanbestedingsvolume hebben rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) het grootste aandeel (figuur 1). Met een geraamde bouwsom van bijna € 875 miljoen nemen deze een derde van het totaal voor hun rekening. Dit bedrag is bijna het dubbele van de vorige meting. Ook het aantal RWZI-projecten is toegenomen, van ruim 85 in de vorige meting naar meer dan 115 in de huidige meting. Deze intensivering houdt verband met de grote opgaven op het gebied van waterkwaliteit, zoals de eisen vanuit de Kaderrichtlijn Water.

Figuur 1 Verdeling marktvolume werken naar deelmarkten en contractvormen, metingen 2019, 2020, 2022 en 2023

* In meting 2019 is dit inclusief bouwteam

Bron: EIB

¹ Wanneer in deze rapportage de term 'waterschappen' wordt gebruikt, omvat dit ook Waterschapsbedrijf Limburg

² Bovendien is de inventarisatie dichter op de begrotingsbehandelingen bij de waterschappen uitgevoerd.

Raamcontracten en bouwteams in de afgelopen jaren veel belangrijker geworden bij werken

De door de waterschappen toegepaste contractvormen hebben in de afgelopen paar jaar een belangrijke verandering laten zien. Ruim 40% van het werken volume wordt met bouwteams en raamcontracten op de markt gezet. In de meting van 2020 was dit minder dan een kwart. Dit is ten koste gegaan van zowel RAW als Design & Construct en Engineering & Construct.

Bouwteams worden door de waterschappen vooral voorzien bij polder- en boezemgemalen en RWZI's. Bij bagger- en oeverwerk wordt bij verreweg de meeste aanbestedingen gekozen voor RAW. Opvallend is dat hier nog vrijwel geen raamcontracten worden toegepast. Bezien naar de aard van de werkzaamheden heeft bij de waterschapswerken circa 60% betrekking op verbouw en renovatie, ongeveer even veel als in de vorige meting. In het werkenbestand is het aandeel van projecten met een geraamde bouwsom van meer dan € 20 miljoen toegenomen van 30% in de vorige meting naar bijna 40% in de huidige meting. Het aantal projecten in deze bouwsomklasse is in deze jaren eveneens gestegen, van 24 naar 41. Deels spelen hier de bouwkostenstijgingen een rol. Daarnaast verklaart ook de sterke toename van het aantal RWZI's het grotere aandeel van grote projecten.³

Waterschappen concurreren met andere opdrachtgevers

Naast de waterschappen doen ook andere opdrachtgevers een beroep op de capaciteit die voor waterschapswerken van belang is. Dit betreft bijvoorbeeld de drinkwaterbedrijven die evenals de waterschappen investeringen moeten doen in zuiveringswerken. Ook de grote vervangings- en renovatieopgave, die waterschappen zelf hebben voor bijvoorbeeld gemalen en sluisen, is een vraagstuk dat breder in de infrasector aan belang wint. Deze brede vraag naar capaciteit onderstreept het belang voor zowel waterschappen als marktpartijen om goed zicht te hebben op de projecten die in de komende tijd op de markt zullen worden gebracht. Niet alleen de timing is hierbij relevant, ook andere projectkenmerken als de contractvorm, het risicoprofiel en de ruimte voor innovatie door de markt spelen een rol bij de aantrekkelijkheid van het opdrachtgeverschap van de waterschappen.

Ruim 200 werken op de markt in eerste halfjaar van 2024

In het eerste halfjaar van 2024 zullen de waterschappen naar verwachting ruim 200 werken op de markt brengen (figuur 2). Het totale volume voor het eerste kwartaal bedraagt € 500 miljoen, de helft hiervan heeft betrekking op RWZI's. In het tweede kwartaal komt in totaal voor circa € 275 miljoen op de markt. Bij ruim 40% van de werken op de Projectenkalender is de aangegeven aanbestedingsdatum volgens de huidige inschatting van de waterschappen vrij zeker. Bij circa 30% van het aantal werken bestaat volgens de waterschappen kans op uitstel.

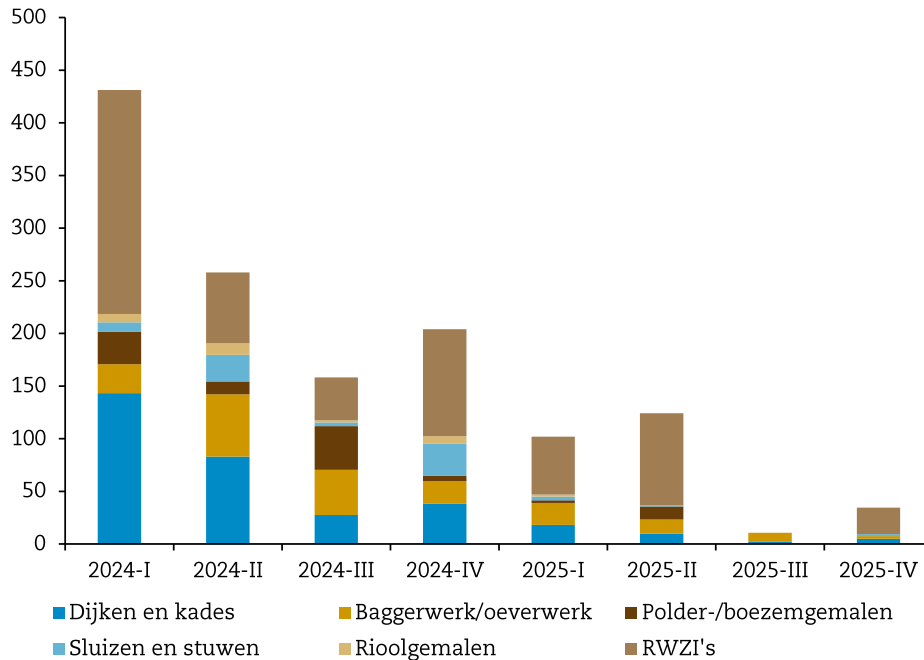
Ruim 70 werken uitgesteld met gemiddeld uitstel van een jaar

Naast veranderingen in de samenstelling van het werkenbestand kunnen we uit de achtereenvolgende metingen ook de voortgang van individuele werken volgen. Hiervoor vergelijken we de verwachte start aanbesteding van de werken in deze meting met de verwachte start van de vorige meting. Bij de waterschappen staan 192 werken zowel in de meting van 2022 als die van 2023. Hiervan kan voor 98 werken de start van de aanbesteding worden vergeleken⁴. Tabel 1 geeft aan dat bij 71 werken uitstel is opgetreden in vergelijking met de vorige meting. Dit betreft vooral werken bij verbouw/renovatie en beheer en onderhoud. Bij nieuwbouwwerken is het aantal uitgestelde projecten beperkt. Het gemiddelde uitstel van de uitgestelde werken is circa 4 kwartalen. Uitstel kan verschillende oorzaken hebben, zoals vertraging in procedures, leverantieproblemen, stikstofproblematiek of capaciteitsgebrek. In deze meting is nog niet ingegaan op mogelijke achtergronden van de veranderingen in de planning. Dit komt in volgende metingen mogelijk in beeld.

³ RWZI's hebben een bovengemiddelde bouwsom en laten in deze meting ook een bovengemiddelde toename zien, van ruim € 6,5 miljoen naar € 8,5 miljoen.

⁴ Bij de andere werken was de aanbestedingsdatum in de vorige meting en/of in deze meting nog niet bekend.

Figuur 2 Aanbestedingen per deelmarkt, 2024-I t/m 2025-IV (mln euro)

Bron: EIB

Tabel 1 Aantal uitgestelde werken en gemiddeld uitstel in kwartalen, naar de aard van de werkzaamheden (meting 2023 in vergelijking met meting 2022)

	Aantal uitgestelde werken	Gemiddeld uitstel (kwartalen)
Nieuwbouw	7	3,7
Verbouw/renovatie	44	3,6
Beheer en onderhoud	20	4,8
Totaal	71	3,9

Bron: EIB

Voor circa € 150 miljoen aan diensten in voorbereiding

Zestien van de 21 waterschappen hebben informatie aangeleverd over in totaal 107 diensten. Het aantal aangemelde diensten is bijna tweemaal zo groot als in de vorige meting. Het totale volume bedraagt circa € 150 miljoen. Dit is bijna driemaal zo veel als vorig jaar. Dit betekent echter niet dat de markt als geheel is gegroeid. De schatting is dat het volume in dit rapport ongeveer de helft van het marktvolume is voor diensten. De gemiddelde omvang van de diensten bedraagt ongeveer € 1,4 miljoen. Twee derde van de diensten heeft echter een waarde

van minder dan € 1 miljoen. Dienstencontracten worden door de waterschappen vooral aanbesteed bij dijken en kades, RWZI's en polder- en boezemgemalen.⁵ Diensten van meer dan € 1 miljoen komen vooral voor binnen de deelmarkten dijken en kades en RWZI's. Het overgrote deel van de diensten betreft een raamcontract of een nadere overeenkomst binnen een reeds gesloten raamcontract. Bij circa 70 diensten hebben de waterschappen aangegeven wanneer deze worden aanbesteed. Dertig dienstencontracten staan in het eerste kwartaal van 2024 op de agenda. In de regio's Noord en West worden de meeste dienstencontracten aangeboden (circa 30 respectievelijk 40). In Oost komen ruim 15 diensten op de markt. Opmerkelijk is dat de diensten in Oost een veel grotere gemiddelde omvang kennen dan elders.

Kwaliteit van aangeleverde data

Alle waterschappen hebben data aangeleverd. Een aantal kenmerken van de aangeleverde projectdata is goed ingevuld door de waterschappen. Het type opdracht, de aard van de werkzaamheden en de deelmarkt zijn bij vrijwel alle projecten bekend en ingevuld. Ook de bouwsomklasse is voor veel projecten bekend. Bedacht moet evenwel worden dat het projectenbestand een momentopname is. De kenmerken contractvorm, start aanbesteding en uitvoering zijn nog niet bij alle projecten bekend. Wat betreft de mate van zekerheid van de verwachte start van de projecten hebben de waterschappen een scherper beeld dan in de vorige meting waarin de betrouwbaarheid van de planning voor het eerst in beeld is gebracht. Op het gebied van diensten zijn door 16 van de 21 waterschappen data aangeleverd. Het aantal aangeleverde diensten is bijna verdubbeld en geeft daarmee, hoewel zeker niet compleet, een beter beeld dan in de vorige meting.

In vergelijking met de eerste metingen van de Projectenkalender is de doorlooptijd van de inventarisatie sterk verkort. De actualiteitswaarde van de Projectenkalender is hierdoor in belangrijke mate toegenomen.

⁵ Het grote aandeel van dijken en kades bij diensten is een belangrijk verschil met de werken, waar het aandeel van dijken en kades in de twee meest recente metingen veel lager ligt dan in de jaren daarvoor. Het grote aandeel bij diensten kan erop duiden dat in de komende jaren ook weer meer werken voor dijken en kades op de markt komen.

1 Inleiding

1.1 Inleiding

In de komende jaren staan de waterschappen en de marktpartijen voor omvangrijke opgaven, zowel bij de waterveiligheid als bij het watersysteem en de waterketen. Het realiseren van de opgaven vraagt veel van het vermogen van opdrachtgevers en opdrachtnemers op het gebied van innovatie, flexibiliteit, samenwerking en capaciteit. Projecten kennen een toenemende mate van complexiteit, zowel wat betreft de ruimtelijke als de maatschappelijke omgeving. De ambitieuze doelstellingen voor klimaatbestendigheid, circulariteit en duurzaamheid vragen daarnaast een vertaling naar de projecten in de praktijk.

Naast de waterschappen doen ook andere opdrachtgevers een beroep op de capaciteit die voor waterschapswerken van belang is, bijvoorbeeld wat betreft het benodigde personeel en materieel. Zo staan de drinkwaterbedrijven evenals de waterschappen voor grote investeringen in zuiveringswerken. Daarnaast wordt er voor de energietransitie veel geïnvesteerd in kabel- en leidinginfrastructuur. Bij de waterschappen speelt tevens een grote vervangings- en renovatieopgave voor onder meer gemalen en sluisen. Vervanging en renovatie is een vraagstuk dat breder in de infrasector aan belang wint. De grote vraag naar capaciteit onderstreept het belang voor zowel waterschappen als marktpartijen om goed zicht te hebben op de projecten die in de komende tijd op de markt zullen worden gebracht. Niet alleen de timing is hierbij relevant, ook andere projectkenmerken als de contractvorm en de ruimte voor innovatie door de markt spelen hierbij een grote rol.

Waterschappen en marktpartijen werken hiervoor al langere tijd samen op de verschillende taakvelden en platforms. De samenwerking vloeit voort uit de marktvisie uit 2016, vastgelegd in het visiedocument 'De waterschapsmarkt van de toekomst'. Deze samenwerking heeft onder meer betrekking op het gezamenlijk in beeld brengen van de projecten die de komende jaren op de markt zullen worden gebracht. De Projectenkalender Waterschapsmarkt is opgezet als instrument om het gedachtengoed van de Marktvisie Waterschapsmarkt in praktijk te kunnen brengen. De Projectenkalender draagt bij aan transparantie op de markt en ondersteunt de vroegtijdige dialoog tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers en tussen opdrachtgevers onderling waar de marktvisie naar streeft. In dit rapport presenteren we de uitkomsten van de vierde meting van de Projectenkalender Waterschapsmarkt.

Beschrijving en doel Projectenkalender Waterschapsmarkt

Eén van de instrumenten waarmee de marktvisie in de praktijk wordt gebracht, is de Projectenkalender Waterschapsmarkt waarin wordt aangegeven welke projecten in de komende tijd door de waterschappen worden geïnitieerd, voorbereid en aanbesteed. De Projectenkalender geeft inzicht in de kansen en knelpunten om de waterschapsprojecten effectief en op een maatschappelijk verantwoorde wijze uit te voeren. Dit inzicht draagt bij aan continuïteit op de markt en is daarmee gunstig voor het innovatieperspectief op de markt en voor de aantrekkelijkheid van de watersector op de bouw- en arbeidsmarkt. Ook komt deze informatie ten goede aan de plannings van de waterschappen zelf.

Doelstellingen van de Projectenkalender Waterschapsmarkt

Voor de periode tot en met 2024 hebben de waterschappen en de marktpartijen de volgende doelstellingen voor de Projectenkalender:

- *Meerjarig zicht op continuïteit*
Een marktontwikkeling met meerjarig perspectief geeft houvast voor de komende jaren. Dit is gunstig voor de gewenste investeringen in onder meer innovaties en verduurzaming. Minder pieken en dalen in het werk dragen bij aan een beheerst prijsniveau op de markt en dit voorkomt verrassingen voor de budgetten.

- *Juiste match van vraag en aanbod*
Toenemende complexiteit, hogere eisen en beschikbare budgetten maken het essentieel dat waterschappen geschikte partijen voor projecten kunnen uitnodigen en marktpartijen zich kunnen richten op projecten waar zij de meeste meerwaarde kunnen leveren. De Projectenkalender kan de juiste match van vraag en aanbod ondersteunen wat kan leiden tot een grotere efficiency en besparing op transactie- en tenderkosten.
- *Inzicht in benodigde capaciteit waterschappen en marktpartijen*
De informatie uit de Projectenkalender geeft inzicht in de consequenties van de projecten voor de benodigde capaciteit bij waterschappen, ingenieursbureaus, marktpartijen en andere bedrijven en voor de opleidingen. Continuïteit op de markt is gunstig voor de positie van waterschappen en marktpartijen op de arbeidsmarkt. Bij het aantrekken van mensen naar de waterbouwsector kan een goed toekomstperspectief worden geboden.
- *Oplossingen voor knelpunten*
Een goed beeld van de voortgang van geplande projecten geeft inzicht in mogelijke knelpunten in de voorbereidings- en uitvoeringsfase. Op basis hiervan kunnen waterschappen en marktpartijen gezamenlijk oplossingen zoeken voor verbetering.

1.2 Accenten in de vierde meting

Deze vierde meting bouwt vooral voort op de ontwikkeling van de Projectenkalender in de afgelopen jaren. In de derde meting is een belangrijke stap gezet wat betreft de belangrijkste kenmerken van de projecten. De projecten zijn scherper afgebakend en in afstemming met de verschillende betreffende afdelingen van de waterschappen tot stand gekomen. Tabel 1.1 geeft een overzicht van de definities. Ook is toen in beeld gebracht hoe betrouwbaar de planning volgens de waterschappen is.⁶

De Projectenkalender heeft betrekking op alle waterschappen en op de verschillende waterdossiers bij de waterschappen. De ondergrens voor de werken van de waterschappen is evenals in de vorige meting € 500 duizend. Voor de diensten van de waterschappen hebben we de ondergrens gesteld op € 50 duizend. Bij de inventarisatie is deze keer extra aandacht gevraagd voor diensten die door waterschappen op de markt zullen worden gebracht.

1.3 Indeling van de waterschapsmarkt in regio's

Veel marktpartijen op de waterschapsmarkt werken op regionale schaal. De mkb-bedrijven in de waterbouw behalen 40% van hun omzet bij de waterschappen. Omgekeerd wordt 40% van de werken van de waterschappen door het mkb uitgevoerd.⁷ Daarnaast hebben grotere bedrijven vaak ook regionale vestigingen van waaruit opdrachtgevers worden bediend. Bij de aanbestedingen in de komende hoofdstukken zullen we daarom ook ingaan op de regio's waarin de werken en diensten zullen worden uitgevoerd. De waterschappen delen we daarbij in vier regio's in. Het kaartje in figuur 1.1 geeft hiervan een overzicht. De waterschappen zijn als volgt ingedeeld in de vier regio's:

Noord:	Noorderzijlvest, Fryslân, Hunze en Aa's
Oost:	Drents-Overijsselse Delta, Vechtstromen, Vallei en Veluwe, Rijn en IJssel, Rivierenland, Zuiderzeeland
West:	Stichtse Rijnlanden, Amstel, Gooi en Vecht, Hollands Noorderkwartier, Rijnland, Delfland, Hollandse Delta, Schieland en de Krimpenerwaard
Zuid:	Scheldestromen, Brabantse Delta, De Dommel, Aa en Maas, Waterschap Limburg, Waterschapsbedrijf Limburg

⁶ Analoog aan de Inkoopplanning van Rijkswaterstaat.

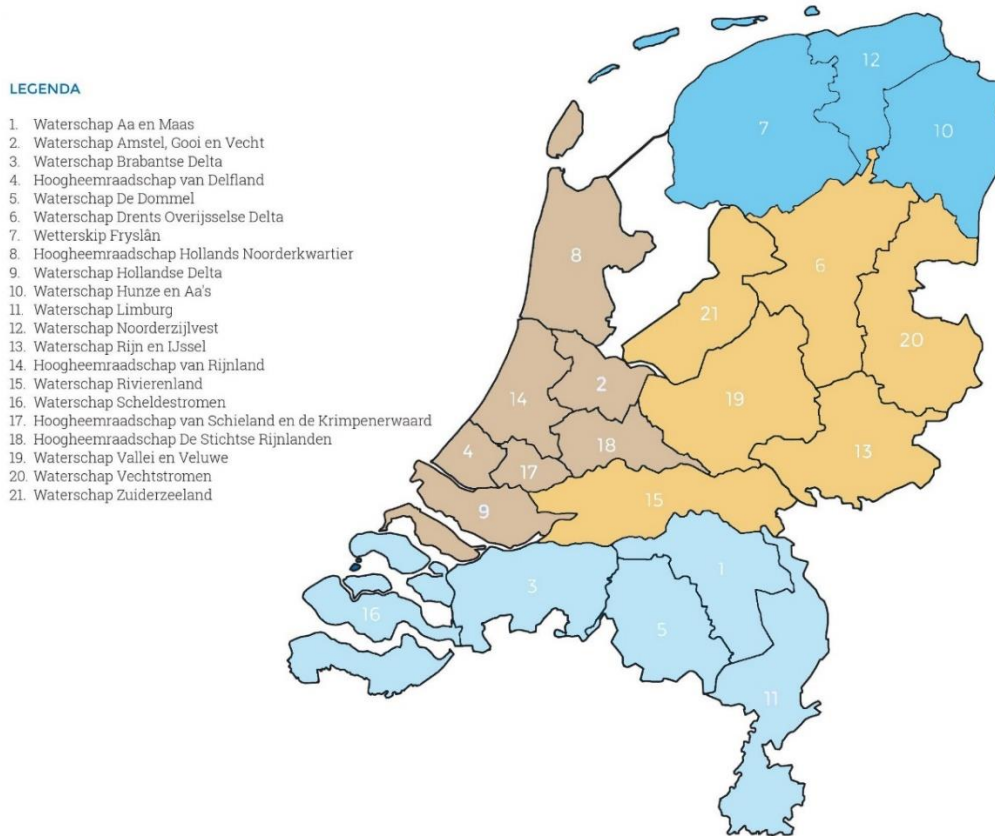
⁷ Zie onder meer: EIB (2018), Opgaven en kansen in de waterbouw; marktvolumes en rolverdeling, Amsterdam.

Tabel 1.1 Kenmerken van de waterschapsprojecten

Projectkenmerken		Definitie
Kenmerk en omschrijving project		Korte unieke omschrijving van het project.
Werk of dienst	Werk	Het fysiek realiseren (nieuwbouw of verbouw) van een project (waterveiligheid, watersysteem of waterketen).
	Dienst	Een service die wordt verleend. De dienst is in dit geval ten behoeve van uit te voeren werken niet zijnde beheer en onderhoud binnen een exploitatie-rekening.
Aard van de werkzaamheden	Nieuwbouw	Een nieuw object binnen de deelmarkt creëren.
	Verbouw/renovatie	Een bestaand object binnen de deelmarkt aanpassen, verbeteren of als nieuw maken.
	Beheer/onderhoud	Een bestaand object binnen de deelmarkt op een bepaald kwaliteitsniveau houden.
Belangrijkste deelmarkt/inkoopcategorie		De deelmarkt waarbinnen het project op de markt wordt gezet, bijvoorbeeld dijken, oevers, gemalen, rwzi's.
Bouwsomklasse		De (verwachte/gebudgetteerde) projectgrootte in euro's, exclusief btw.
Contractvorm		De beoogde contractvorm voor het project.
Start aanbesteding		(Inschatting van) het verwachte kwartaal van aanbesteding van werk of dienst.
Start uitvoering		(Inschatting van) het verwachte kwartaal van start uitvoering.
Onzekerheid	Kans op versnelling	Mogelijk kan kwartaal van aanbesteding naar voren worden gehaald.
	Kwartaal aanbesteding vrij zeker	Aanbesteding rond aangegeven kwartaal
	Kans op uitstel	Er zijn indicaties dat het kwartaal van aanbesteding niet zal worden gehaald.

Bron: EIB

Figuur 1.1 Regio's waterschappen

Bron: Unie van Waterschappen, bewerking EIB

1.4 Verantwoording

Het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) heeft in opdracht van de SWW (Samenwerking WaterschapsWerken) de Projectenkalender Waterschapsmarkt opgesteld. Hiervoor zijn door alle waterschappen gegevens aangeleverd over projecten die in de komende jaren zullen worden voorbereid en aanbesteed. Het EIB heeft alle gegevens geanalyseerd en op basis hiervan deze rapportage opgesteld waarin de belangrijkste resultaten zijn vermeld. De informatie is verzameld tussen half oktober 2023 en half januari 2024. De Projectenkalender geeft hiermee een actuele weergave van het marktbeeld bij de waterschappen.

Het project is begeleid door vertegenwoordigers van waterschappen en marktpartijen vanuit de SWW. De verantwoordelijkheid voor de inhoud en de conclusies ligt bij het EIB.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat in op het totale aantal projecten op de Projectenkalender en de kenmerken van deze projecten (werken en diensten). Dit betreft zowel de aantallen projecten als het totale marktvolume wat naar verwachting met deze projecten gemoeid is.

Hoofdstuk 3 gaat dieper in op de werken die door de waterschappen zijn aangedragen. We gaan zowel in op de verdeling van de werken naar deelmarkt als op de contractvormen en de

verdeling naar regio's. Daarnaast wordt de dynamiek van de werken beschreven en wordt er gekeken naar de periode waarin de werken naar verwachting worden aanbesteed en wanneer de uitvoering zal starten. Zowel voor de marktpartijen als de waterschappen is dit van belang voor een goede match van vraag en aanbod en het voorkomen van pieken en dalen op de markt.

Hoofdstuk 4 gaat dieper in op de diensten die zijn aangedragen. Analoog aan de werken worden hier verschillende kenmerken behandeld, alsook de verdeling naar regio's en de periode waarin de diensten naar verwachting worden aanbesteed.

Hoofdstuk 5 geeft een korte samenvatting van de uitkomsten van deze vierde meting en beschrijft het vervolg van de Projectenkalender.

2 Totaaloverzicht werken en diensten

De Projectenkalender Waterschapsmarkt omvat de projecten die door alle waterschappen met een gestructureerde uitvraag zijn verzameld. In de uitvraag is de waterschappen gevraagd om projecten aan te leveren die volgens hun huidige planning (vrijwel) zeker in uitvoering komen in uiterlijk het vierde kwartaal van 2025. Dit betreft momenteel in totaal 748 projecten. Hiervan zijn er 641 als werken (de fysieke realisatie, zie tabel 1.1) en 107 als diensten (diensten ten behoeve van uit te voeren werken, zie tabel 1.1) gecategoriseerd. Daarnaast zullen bij de waterschappen ook al projecten in voorbereiding zijn die na 2025 in uitvoering zullen komen. Deze zijn echter geen onderdeel van de Projectenkalender.

Ruim € 2,8 miljard aan projecten op de Projectenkalender

Op basis van de verwachte bouwsom⁸ van de projecten waar deze is ingevuld, bedraagt het marktvolume minimaal € 2.831 miljoen (tabel 2.1). De werken vertegenwoordigen een waarde van bijna € 2,7 miljard. De diensten hebben een geraamde waarde van circa € 150 miljoen. De werken hebben een gemiddelde waarde van € 4,8 miljoen, met een mediaan van € 2,5 miljoen. De gemiddelde omvang van de diensten is in deze meting € 1,5 miljoen, de mediaan van de diensten ligt op € 0,35 miljoen⁹.

In hoofdstuk 3 gaan we verder in op de kenmerken van de werken op de Projectenkalender en geven we informatie over de te verwachten aanbestedingen van werken tot en met 2024. In hoofdstuk 4 geven we een overzicht van de diensten op de Projectenkalender.

Tabel 2.1 Aantal en geraamde waarde van werken en diensten

	Aantal	Waarvan waarde bekend	Geraamde waarde (mln €)	Gemiddelde waarde (mln €)
Werken	641	560	2.680	4,8
Diensten	107	101	151	1,5
Totaal	748	661	2.831	4,3

Bron: EIB

⁸ Onder bouwsom wordt verstaan het bedrag waarvoor de contractant het project (werk of dienst) tot stand brengt (exclusief btw).

⁹ In de inventarisatie zijn diensten meegenomen vanaf € 50.000.

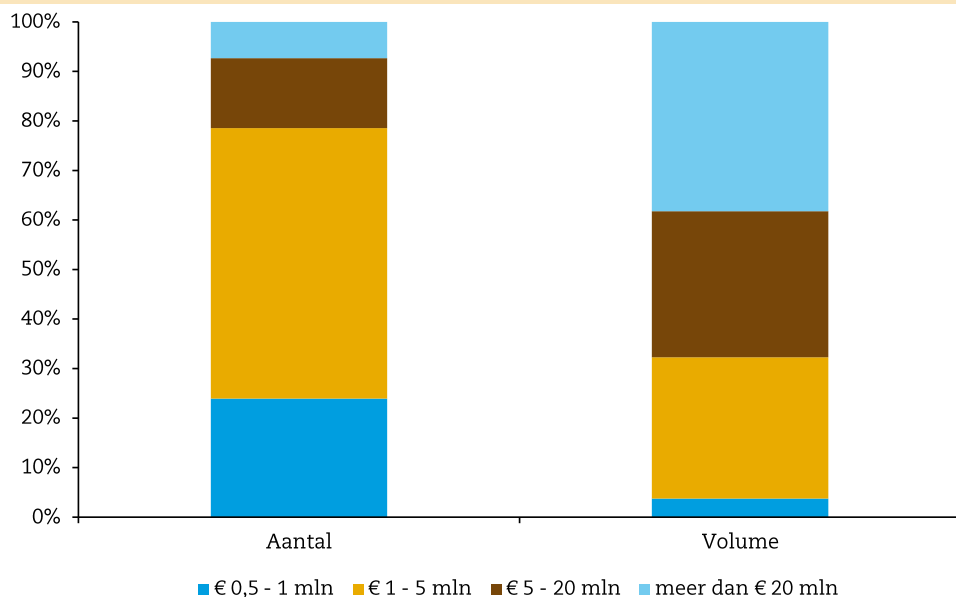
3 Werken op de Projectenkalender

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de werken die op de Projectenkalender 2024-2025 staan. Van de in totaal ruim 640 werken is de bouwsomklasse bekend voor 560 werken. Bijna 135 werken hebben een geraamde bouwsom tussen € 0,5 en € 1 miljoen (figuur 3.1). Deze kleinere werken zijn goed voor een marktvolume van € 100 miljoen, circa 5% van het totale marktvolume voor werken. Circa 50% van de werken valt in de klasse € 1 tot € 5 miljoen met een aandeel van ruim een kwart in het marktvolume. Ruim 10% van de werken valt tussen € 5 tot € 20 miljoen en beslaat circa 30% van het marktvolume. Ruim 40 werken zijn groter dan € 20 miljoen. Deze maken ruim 5% uit van het totaal en hebben een marktvolume van € 1.025 miljoen, circa 40% van het totaal.

Wat betreft de waterschapstaken heeft de waterketen het grootste aantal werken. De gemiddelde omvang van de werken is echter het grootst bij waterveiligheid. Het totale marktvolume is naar verwachting tamelijk gelijkmatig verdeeld over de drie waterschapstaken.

Figuur 3.1 Verdeling aantal werken en marktvolume (%) naar bouwsomklasse

Bron: EIB

3.2 Kenmerken van de werken

In deze paragraaf gaan we in op de belangrijkste kenmerken van de werken. Dit betreft onder meer de aard van de werkzaamheden, de deelmarkt en de beoogde contractvorm.

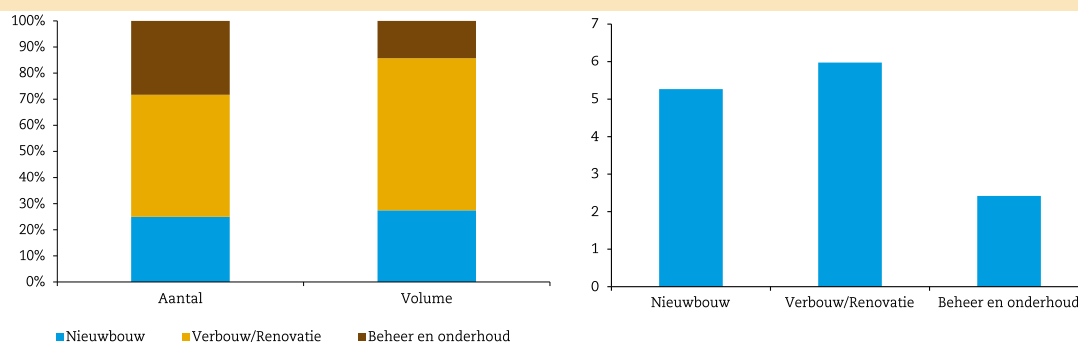
Verbouw en renovatie belangrijkste werkzaamheden

De werken van de waterschappen hebben betrekking op verschillende typen werkzaamheden. Bij 633 werken hebben de waterschappen aangegeven wat de aard van de betreffende werkzaamheden is. Bijna de helft van de werken heeft betrekking op verbouw en renovatie. Dit betreft bijna 300 werken met een geraamde bouwsom van ruim € 1,5 miljard (figuur 3.2). Bij circa 160 werken gaat het om nieuwbouw waarmee € 725 miljoen gemoeid is. Beheer- en onderhoudswerken vertegenwoordigen een waarde van ruim € 375 miljoen. De nieuwbouwwerken zijn gemiddeld € 5,3 miljoen per project. Verbouw- en renovatiewerken zijn gemiddeld genomen wat groter dan de nieuwbouwwerken met een bouwsom van € 6 miljoen. Beheer- en onderhoudswerken zijn veel kleiner, gemiddeld € 2,4 miljoen.¹⁰ In Figuur 3.6 is voor verdere verduidelijking van de onderlinge verhoudingen qua bouwsomklasse ook een verdeling van de werken per deelmarkt te zien.

Ruim de helft van het marktvolume betreft dijken/kades en RWZI's

De werken van de waterschappen doen een beroep op een breed scala aan deelmarkten. Een aantal deelmarkten springt eruit met ruim 100 werken die op de markt worden gebracht: dijken/kades, bagger- en oeverwerk en RWZI's (figuur 3.3). Bezien naar het volume dat op de deelmarkt wordt gebracht, gaat het vooral om RWZI's (circa € 875 miljoen) en dijken en kades (circa € 625 miljoen). RWZI-werken zijn met gemiddeld € 7,5 miljoen het grootst. Werken op het gebied van dijken/kades hebben een omvang van gemiddeld circa € 5,5 miljoen, polder-/boezemgemalen en stuwen zitten rond € 4 miljoen, sluisen en rioolgemalen zijn gemiddeld rond € 3 miljoen waard. Bij bagger- en oeverwerk is de gemiddelde projectomvang rond de € 2,5 miljoen.

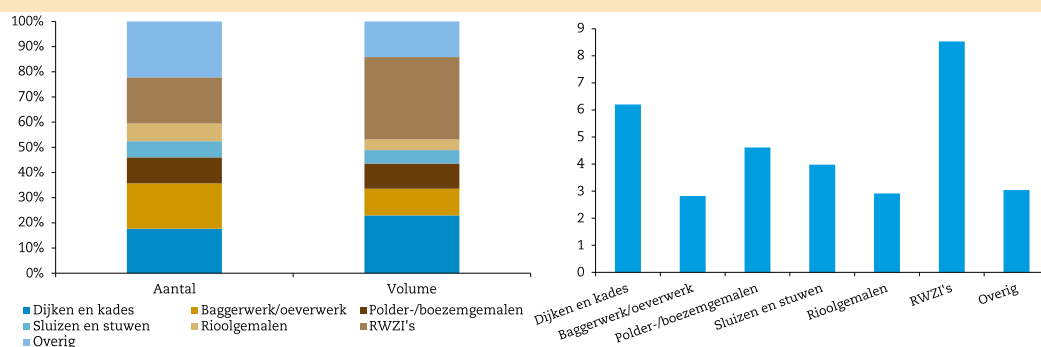
Figuur 3.2 Verdeling aantal werken en marktvolume (%) en gemiddelde omvang (mln euro) naar aard van de werkzaamheden

Bron: EIB

¹⁰ Hierbij moet worden bedacht dat werken met een geraamde bouwsom van minder dan € 0,5 miljoen niet in de Projectenkalender zijn meegenomen.

Figuur 3.3 Verdeling aantal werken en marktvolume (%) en gemiddelde omvang (mln euro) per deelmarkt

Bron: EIB,

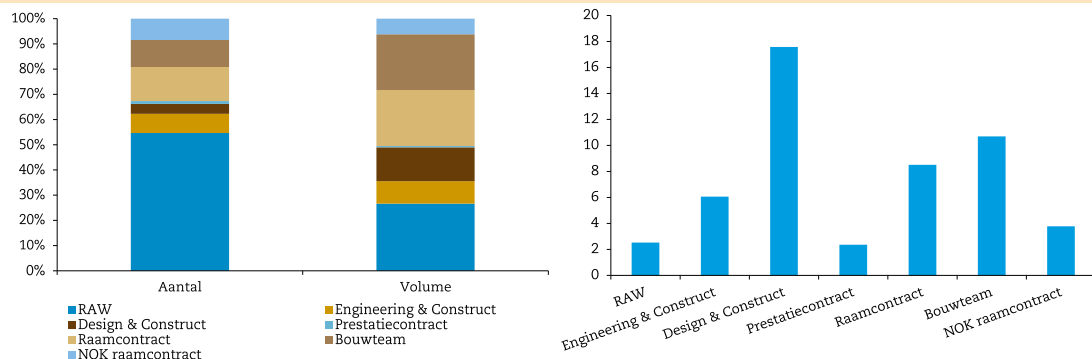
Raamcontract toegenomen in marktvolume, RAW-contract vaakst toegepast

De waterschappen hanteren verschillende contractvormen waarmee werken op de markt worden gebracht. Bij ruim 380 werken is de door de waterschappen beoogde contractvorm bekend. Bij de andere werken zal hiertoe nog moeten worden besloten. Het RAW-contract komt naar aantallen bezien verreweg het vaakst voor. Voor bijna de helft van het aantal werken wordt voor RAW-gekozen (figuur 3.4). Deze werken vertegenwoordigen een waarde van ruim € 425 miljoen. Het bouwteam en het raamcontract hebben allebei met ruim € 350 miljoen een groot aandeel in het marktvolume op de waterschapsmarkt verworven. Voor bijna 50 werken beogen de waterschappen een raamcontract toe te passen. Het raamcontract is daarmee, evenals in de bredere gww-sector, sterk aanwezig bij de waterschappen.¹¹ Ten opzichte van de vorige meting is het aantal raamcontracten toegenomen met twee derde (zie ook figuur 3.10 in paragraaf 3.3). Bezien naar de aard van de werkzaamheden gaat het bij acht raamcontracten om nieuwbouw, bij 36 werken betreft dit verbouw/renovatie, bij 16 werken gaat het om beheer en onderhoud.

Bij bijna 40 werken is sprake van een bouwteam. Daarnaast betreffen 30 werken een nadere overeenkomst binnen een raamcontract (NOK). Bij ruim 40 werken kiezen de waterschappen voor Engineering & Construct of Design & Construct. E&C- en D&C-werken vertegenwoordigen ruim € 350 miljoen aan marktvolume. Wat betreft de gemiddelde bouwsom van de werken zitten RAW-contracten, prestatiecontracten en NOK onder aan de ladder met een gemiddelde bouwsom van circa € 1,5 à 3,5 miljoen. De middenmoot wordt gevormd door E&C, raamcontract en bouwteam waar dit gemiddeld € 5 à 9 miljoen is. D&C steekt sterk boven de rest uit met een gemiddelde bouwsom van ruim € 15,5 miljoen.

¹¹ De toenemende toepassing van raamcontracten biedt marktpartijen zicht op meerjarig werkvolume waardoor investeringen in innovaties kunnen worden gestimuleerd. Daarnaast geven deze contracten mogelijkheden om gedurende de contractperiode verbeteringen in de samenwerking tussen opdrachtgever en opdrachtnemer tot stand te brengen.

Figuur 3.4 Verdeling aantal werken en marktvolume (%) en gemiddelde omvang (mln euro) per contractvorm

Bron: EIB

Grote verschillen in contractvormen

Bij de waterschapswerken is er net zoals in de vorige meting een belangrijk verschil te zien tussen de beoogde contractvorm voor werken onder € 5 miljoen en werken boven € 5 miljoen (figuur 3.5). Bij projecten onder € 5 miljoen is het RAW-aandeel meer dan de helft van het aantal. Het aandeel E&C/D&C is beperkt, evenals het aandeel bouwteams. Bij werken boven € 5 miljoen wordt bij rond de 40% voor het bouwteam gekozen en een derde voor raamcontracten. D&C komt vooral bij de grootste werken voor.

Figuur 3.6 laat zien dat de grootste aantallen werken voorkomen bij bagger- en oeverwerk en RWZI's (110 werken voor beide typen). Bij dijken en kades gaat het om ruim 80 projecten en bij polder-/boezemgemalen om ruim 60 werken die de waterschappen in de komende jaren op de markt zullen brengen. Bij elk van deze vier deelmarkten ligt het zwaartepunt van de werken in de bouwsomklasse € 1 – 5 miljoen. Bij bagger- en oeverwerk komen relatief veel werken voor in de klasse onder € 1 miljoen. Werken groter dan € 20 miljoen treffen we vrijwel uitsluitend aan bij RWZI's dijken en kades.

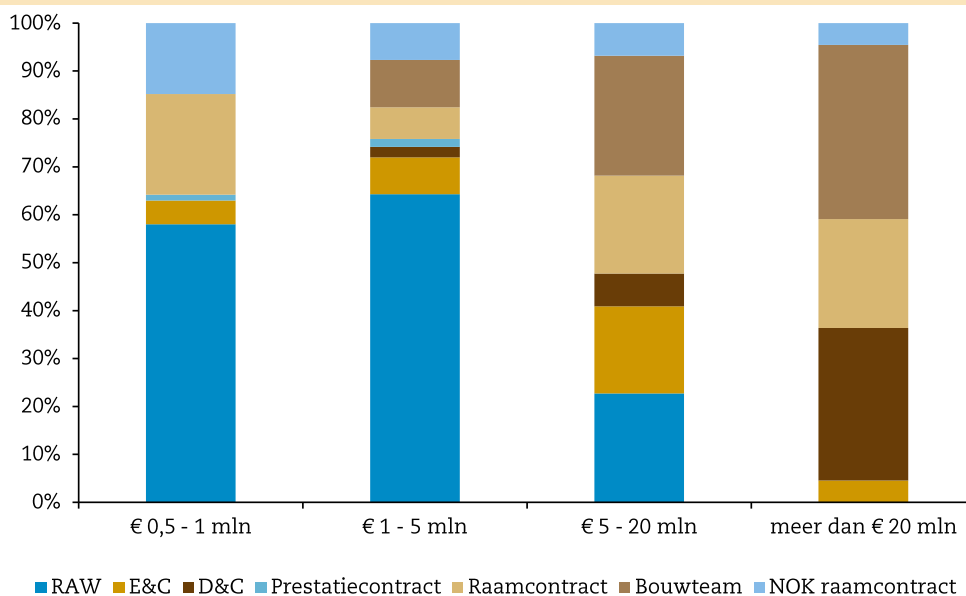
Bagger- en oeverwerk grotendeels via RAW

Figuur 3.7 toont voor de aantallen werken per deelmarkt de verdeling naar contractvorm. Voor het overgrote deel van het bagger- en oeverwerk kiezen de waterschappen voor de RAW-contractvorm. In totaal betreft dit bijna 55 werken in de komende paar jaar. Bij dijken en kades is voor het grootste aantal werken de beoogde contractvorm nog niet bekend. Waar dit wel bekend is, zal bij de helft van de projecten worden gekozen voor RAW. Bij polder- en boezemgemalen overheersen RAW en bouwteam. Voor de werken rondom RWZI's wordt vrijwel het gehele scala aan contracten wordt toegepast. Figuur 3.8 toont het volume per deelmarkt naar contractvorm. Deze laat zien dat voor een groot deel van het marktvolume van RWZI's de contractvorm nog niet bekend is

Waterschapswerken in regio West het grootst

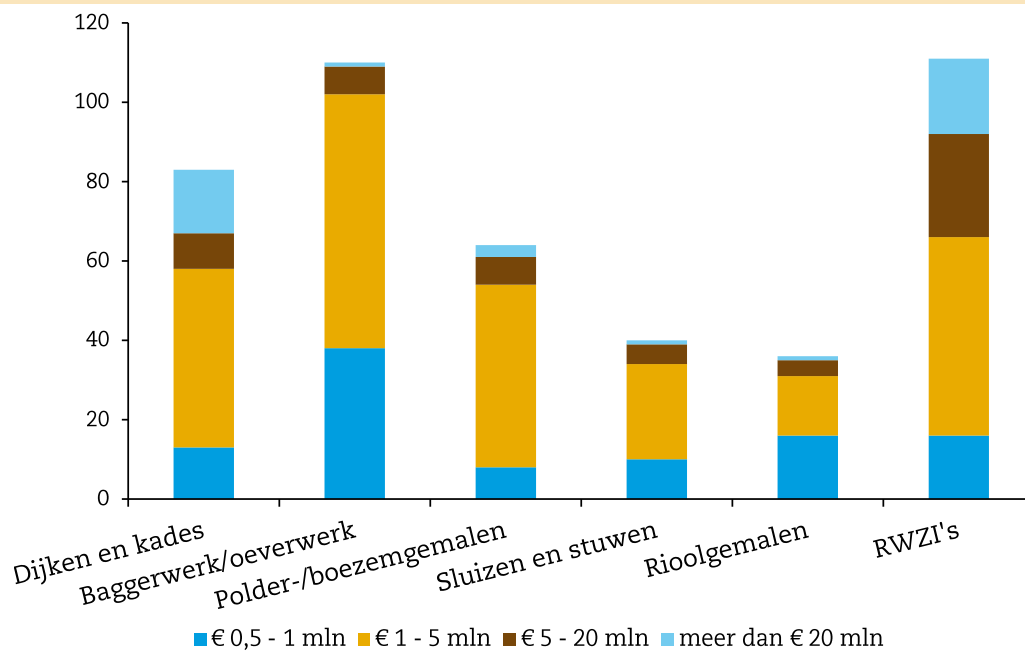
Zowel in de aantallen als in de totaal geraamde bouwsom heeft regio West het grootste aandeel met circa 40% (figuur 3.9). Oost en Zuid hebben ieder ongeveer een kwart van de projecten. De gemiddelde waarde van de werken is ook ongeveer gelijk. Regio Noord heeft qua aantal ruim 10% van de werken en minder dan 10% van het volume. De werken hebben daar dus duidelijk een kleinere bouwsom dan het landelijk gemiddelde.

Figuur 3.5 Verdeling aantal werken per bouwsomklasse naar contractvorm

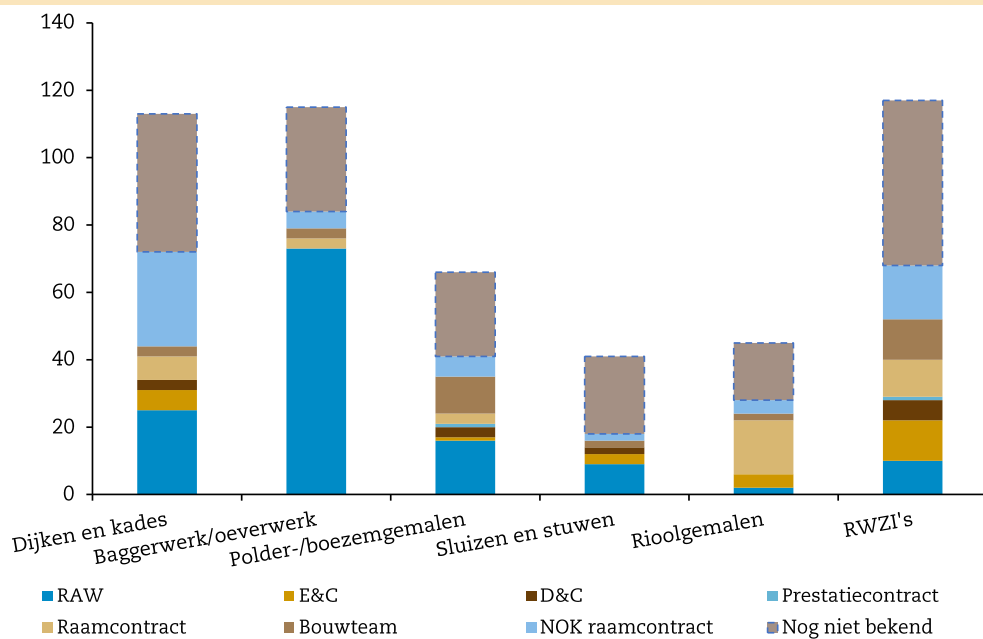
Bron: EIB

Figuur 3.6 Verdeling aantal werken per deelmarkt naar bouwsomklasse

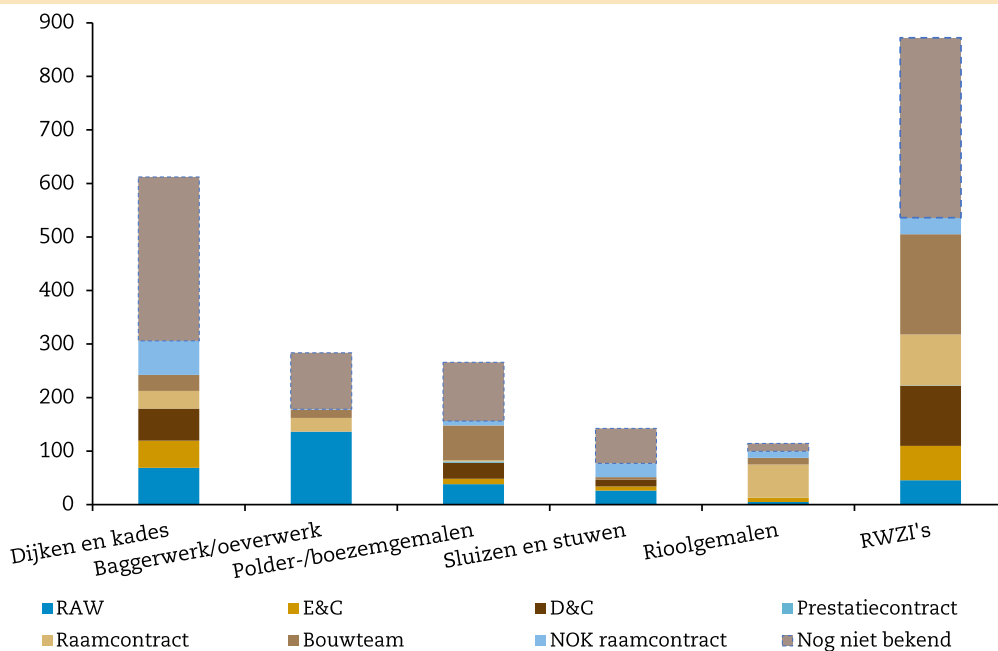
Bron: EIB

Figuur 3.7 Verdeling aantal werken per deelmarkt naar contractvorm

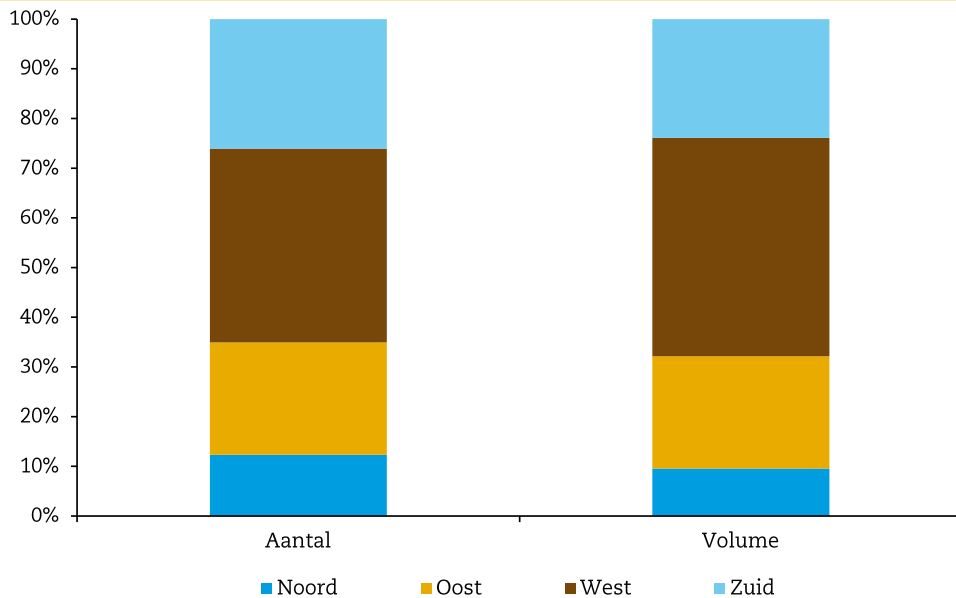
Bron: EIB

Figuur 3.8 Verdeling volume werken (mln euro) per deelmarkt naar contractvorm

Bron: EIB

Figuur 3.9 Verdeling aantal werken en marktvolume (%) naar regio

Bron: EIB

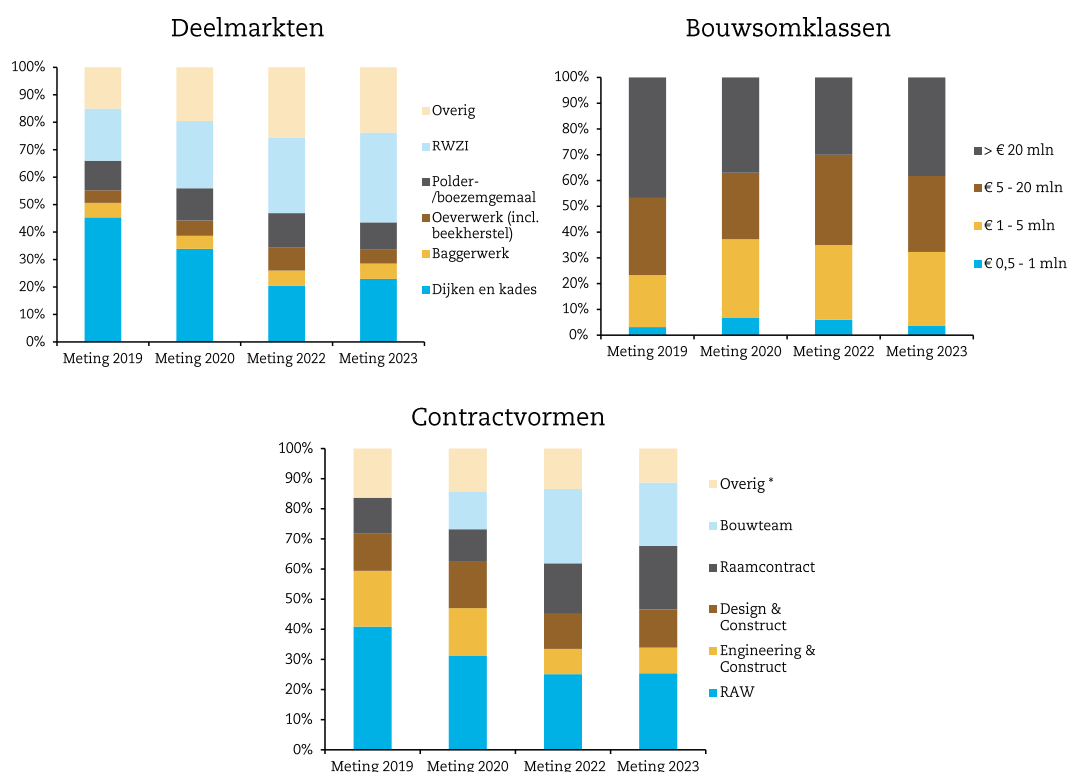
3.3 Veranderingen in het werkenbestand

Met deze vierde meting van de Projectenkalender Waterschapsmarkt kunnen we een beeld geven van de veranderingen in het bestand in achtereenvolgende jaren. Het bestand laat in de vier opeenvolgende metingen op een aantal kenmerken een belangrijke ontwikkeling zien. We maken hierbij een vergelijking van het marktvolume van de metingen van 2019, 2020, 2022 en 2023 (figuur 3.10). Wat betreft de opbouw naar deelmarkten zien we in de vier metingen een geleidelijk aflopend aandeel dijken en kades. In de meting van 2019 hadden dijken en kades een aandeel van 45% in het marktvolume, in de meting van 2023 is dit 23%. Een andere belangrijke meerjarige ontwikkeling is de gestage groei van RWZI's. In 2019 was dit aandeel bijna 20%, in 2023 is dit toegenomen naar 33%. Ook het aantal RWZI-projecten is toegenomen.

In de verdeling van het marktvolume naar bouwsomklassen is te zien dat in de eerste drie metingen het aandeel van projecten groter dan € 20 miljoen gestaag af nam, maar in 2023 weer is toegenomen naar 38%. Het is van belang om op te merken dat in de Projectenkalender niet wordt gecorrigeerd voor inflatie en/of bouwkostenstijgingen.

Bij de verdeling van het marktvolume naar contractvormen heeft de sterke toename van het bouwteam zich dit jaar niet doorgezet. Het aandeel raamcontracten is daarentegen sterk gestegen in de meting van 2023. In vergelijking met een aantal jaren geleden onderstreept het toenemende belang van bouwteams en raamcontracten de veranderingen die de waterschappen hebben ingezet met de contractering. Het aandeel RAW is in vier jaar tijd afgenomen van 45% naar 23%. Het aandeel van E&C is in die periode ook relatief sterk afgenomen.

Figuur 3.10 Verdeling marktvolume werken naar deelmarkten, bouwsomklassen en contractvormen, metingen 2019, 2020, 2022 en 2023

* In meting 2019 is dit inclusief bouwteam

Bron: EIB

3.4 Aanbestedingen 2024-2025

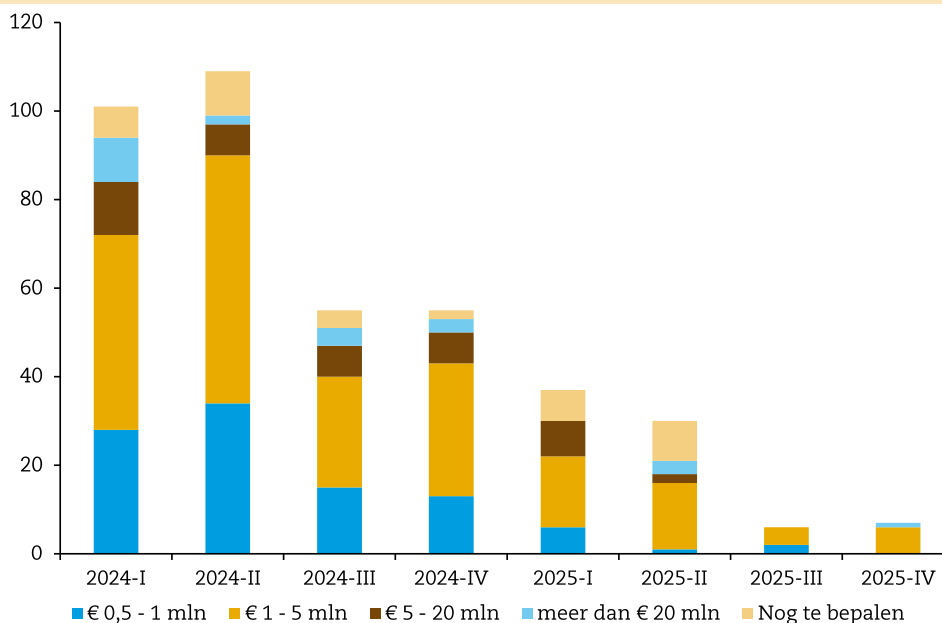
Een belangrijk doel van de Projectenkalender is om voor de verschillende werken inzicht te geven in de periode waarin deze (naar verwachting) zullen worden aanbesteed en wanneer de uitvoering zal starten. Deze informatie is zowel voor marktpartijen als de waterschappen van belang. Marktpartijen oriënteren zich op kansrijke werken in de komende jaren. Informatie over de start aanbesteding is daarbij van belang om voldoende voorbereidings- en tendercapaciteit te kunnen reserveren. Bij de projectverwerving kijken bedrijven vooral naar hun toekomstige orderportefeuille. Informatie over de start uitvoering is interessant om de beschikbare capaciteit goed te kunnen inzetten. Ook voor waterschappen is dit type informatie van belang, vooral om te voorkomen dat er grote pieken en dalen ontstaan bij de aanbestedingen. Als verschillende waterschappen gelijktijdig projecten op de markt brengen kan dit verstrend werken voor de match van vraag en aanbod.

In deze paragraaf gaan we in op de aantallen werken die in de komende kwartalen tot en met eind 2025 naar verwachting op de markt komen. Dit betreft de 399 van de 631 werken waarbij een aanbestedingsdatum bekend is die tussen het eerste kwartaal van 2024 en het laatste kwartaal van 2025 ligt. Hierbij moet worden bedacht dat het zicht op de aanbestedingsdata het best is voor de eerstkomende kwartalen. Voor werken wat verder in de tijd is nog niet altijd een beoogde aanbestedingsdatum bepaald. Kleinere aantallen werken voor aanbesteding in de tweede helft van 2024 duiden dus niet op krimp van de markt.

In de eerste helft van 2024 ruim € 775 miljoen aan werken in aanbesteding

In het eerste kwartaal van 2024 zal naar verwachting de aanbesteding van 100 werken starten (figuur 3.11). Dit betreft 28 werken in de bouwsomklasse tussen € 0,5 en € 1 miljoen en 44 werken in de bouwsomklasse tussen € 1 en € 5 miljoen. Ook staan er tien werken van meer dan € 20 miljoen op stapel. Het totale volume voor dit kwartaal bedraagt € 500 miljoen. In het tweede kwartaal van 2023 komen naar verwachting bijna 110 werken op de markt met een geraamd volume van circa € 275 miljoen.

Figuur 3.11 Aantal aanbestedingen per bouwsomklasse, 2024-I t/m 2025-IV

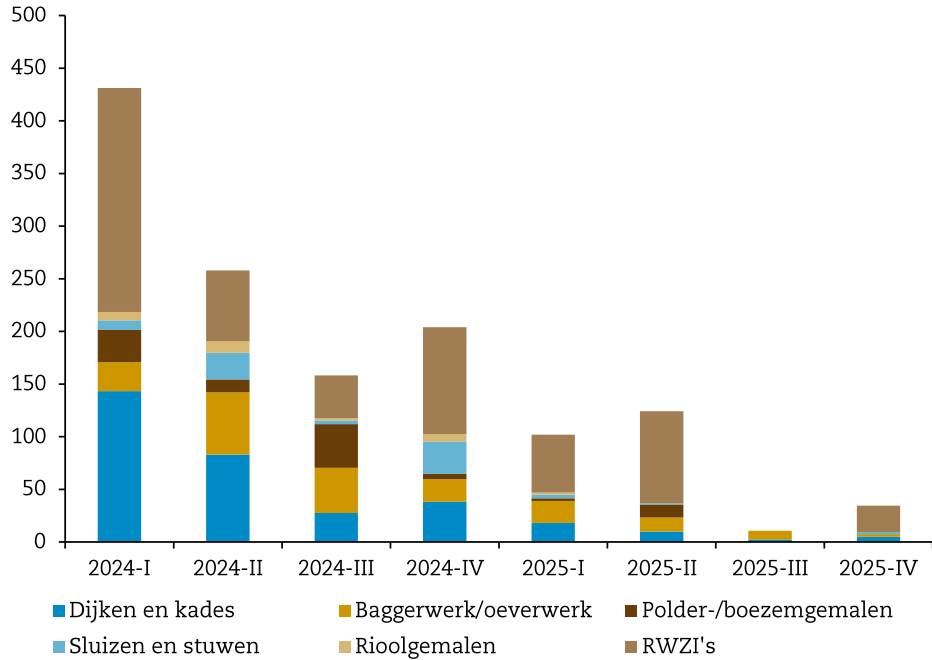
Bron: EIB

In de eerste helft van 2024 negen grote RWZI's op de markt

Werken die naar verwachting in 2024-I worden aanbesteed, hebben qua marktvolume voor de helft betrekking op RWZI's (figuur 3.12). In het tweede kwartaal komt een derde van het aanbestedingsvolume voor rekening van dijken en kades. De waterschappen verwachten voor de eerste helft van 2024 dat ze 13 RWZI-werken van € 5 miljoen in de markt gaan zetten. Voor de tweede helft van 2024 gaat het om 8 werken. In de vorige meting was ook een sterke piek te zien in grote aan te besteden projecten voor de eerste helft van het jaar. Van de toen 134 aan te besteden projecten groter dan 1 miljoen euro, is in de huidige meting te zien dat er 29 projecten tenminste een vertraging tot en met 2024 hebben opgelopen. Dit is een aandeel van iets meer dan een vijfde. Dit aandeel is nagenoeg gelijk in de drie verschillende bouwsomklassen (€ 1 – 5 miljoen, € 5-20 miljoen en meer dan € 20 miljoen).

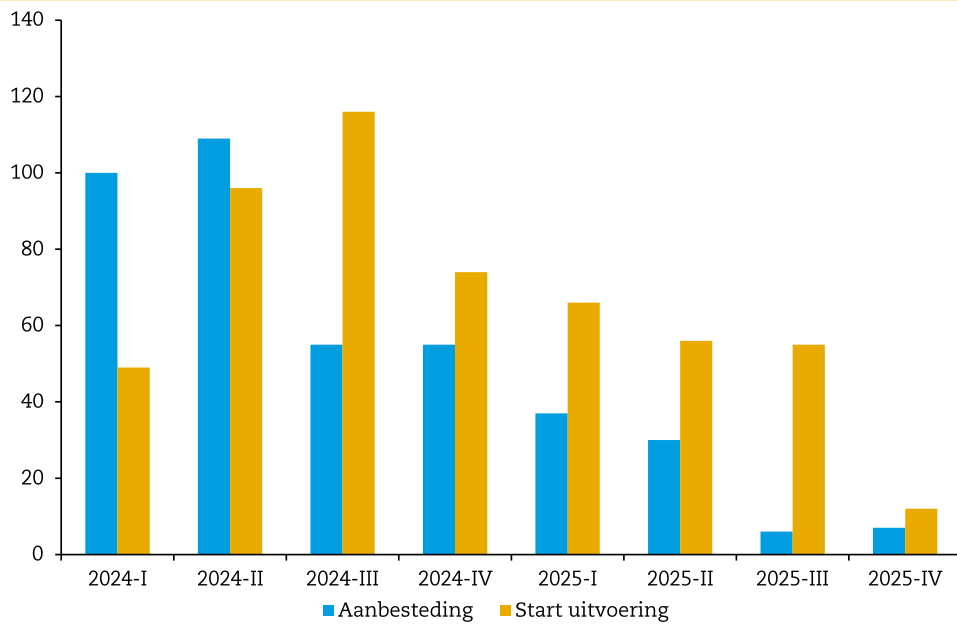
Daarnaast hebben de waterschappen nog voor rond de € 150 miljoen aan RWZI-werken in voorbereiding waarvoor nog geen aanbestedingsdatum is bepaald. Figuur 3.13 laat zien dat het aantal in uitvoering te starten projecten terugloopt na een hoogtepunt in het derde kwartaal van 2024, terwijl het aantal aanbestedingen al vanaf 2024-II sterk daalt.

Figuur 3.12 Aanbestedingen per deelmarkt, 2024-I t/m 2025-IV (mln euro)

Bron: EIB

Figuur 3.13 Aanbesteding en start uitvoering, 2023-I t/m 2024-IV (aantal werken)

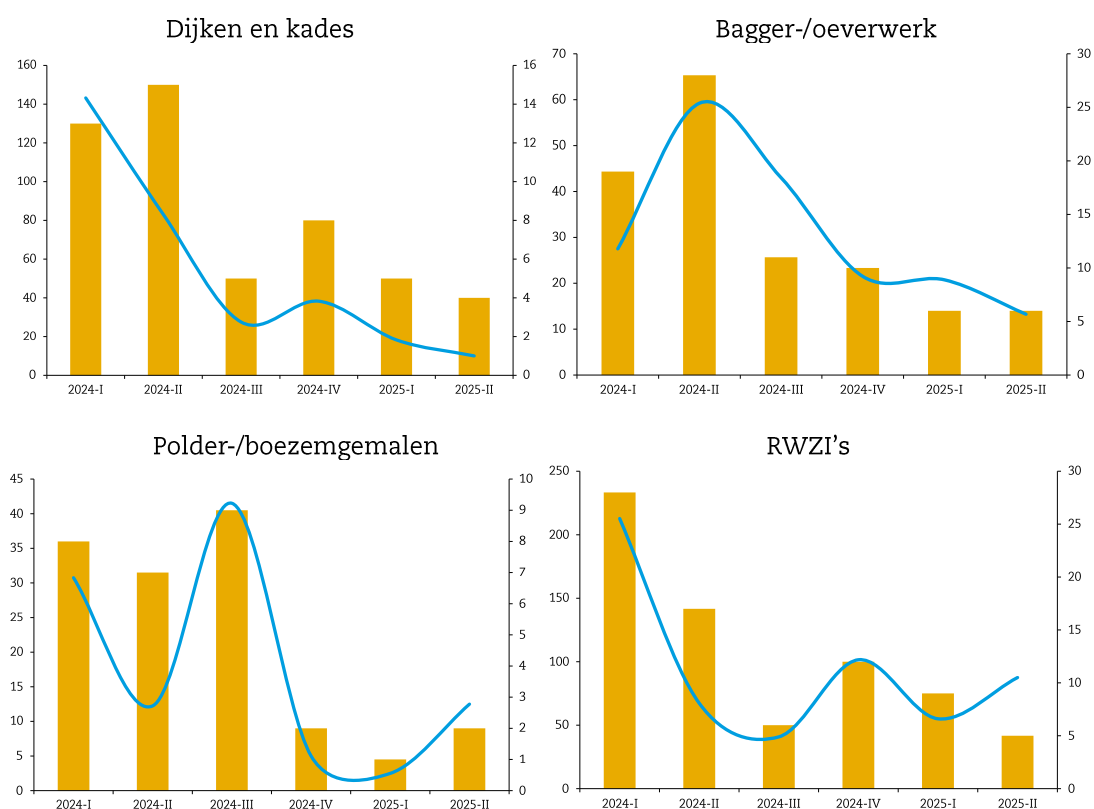
Bron: EIB

In 2025 ligt het aantal aanbestedingen vooralsnog veel lager. Dit heeft uiteraard te maken met de voorbereidingstijd en de onzekerheid rondom werken. Hoe verder in de toekomst de daadwerkelijke uitvoering van werken ligt, hoe groter de onzekerheid over een specifieke aanbestedingsdatum. De sterke afname van het aantal aanbestedingen na de eerste twee kwartalen van 2024 geldt voor de meeste deelmarkten (figuur 3.14).¹²

Aanbestedingsdatum bij één op de drie werken vrij zeker

In deze meting is in beeld gebracht welke inschatting de waterschappen maken van de betrouwbaarheid van de aanbestedingsdatum. Bij ruim 40% van de werken is de aangegeven aanbestedingsdatum volgens de huidige inschatting van de waterschappen vrij zeker (figuur 3.15). Ruim 180 werken (circa 30% van het aantal werken) heeft volgens de waterschappen kans op uitstel. Een zeer klein aantal projecten maakt kans op versnelling. Van bijna 75 werken is nog niet goed aan te geven hoe betrouwbaar de aangegeven start van de aanbesteding is (circa 30% van het aantal werken).

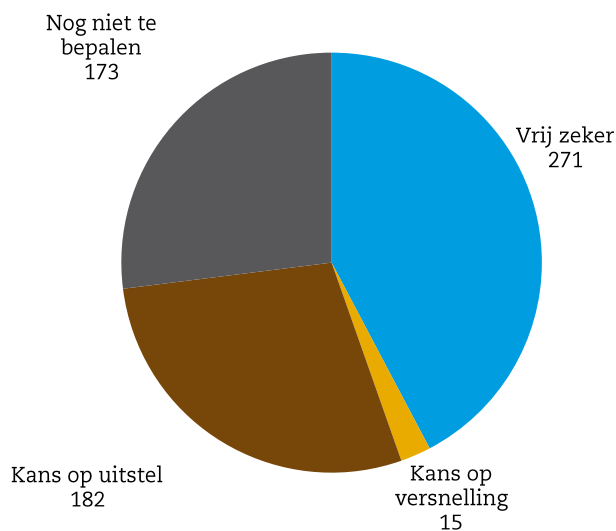
Figuur 3.14 Aanbestedingen per deelmarkt, 2024-I t/m 2025-II, aantallen (staaf, rechteras) en volume in miljoen euro (lijn, linker as)

Bron: EIB

¹² In deze figuur zijn de kwartalen 2024-III en 2024-IV niet opgenomen aangezien voor deze kwartalen weinig werken op de kalender staan, waarvan in veel gevallen ook de bouwsom nog niet bekend is.

Figuur 3.15 Mate van betrouwbaarheid van de start aanbesteding

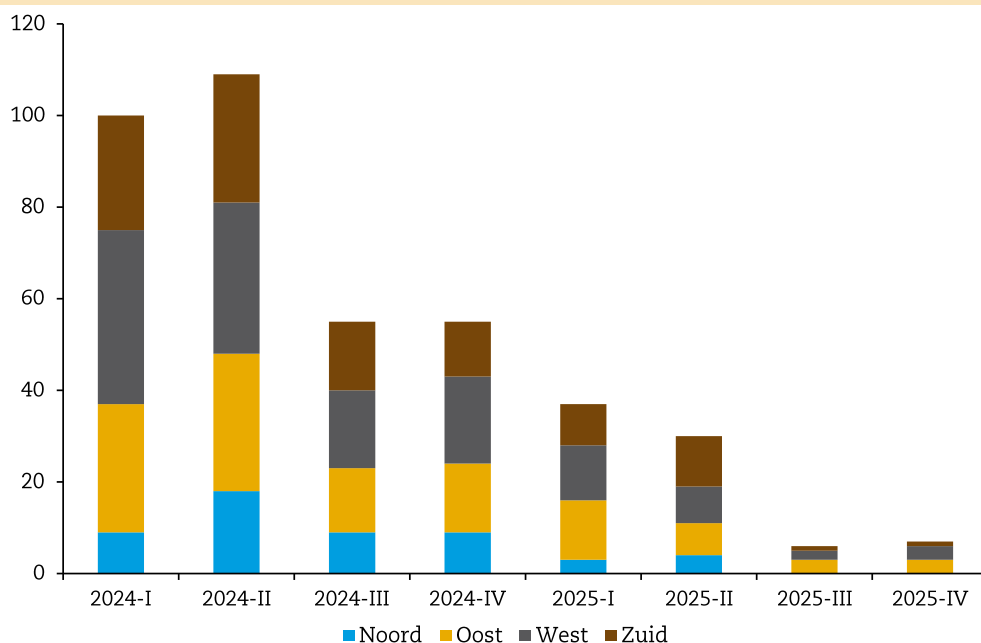
Bron: EIB

3.5 Aanbestedingen per regio

Figuur 3.16 geeft een overzicht van het aantal aanbestedingen dat voor 2024 en 2025 in de verschillende regio's is gepland. In de eerste helft van 2024 komen bij de waterschappen in regio West circa 70 werken op de markt. In regio Oost zijn dit ongeveer 60 werken. De waterschappen in Noord en Zuid verwachten in de eerste helft van 2024 respectievelijk rond de 25 en 50 werken aan te besteden.

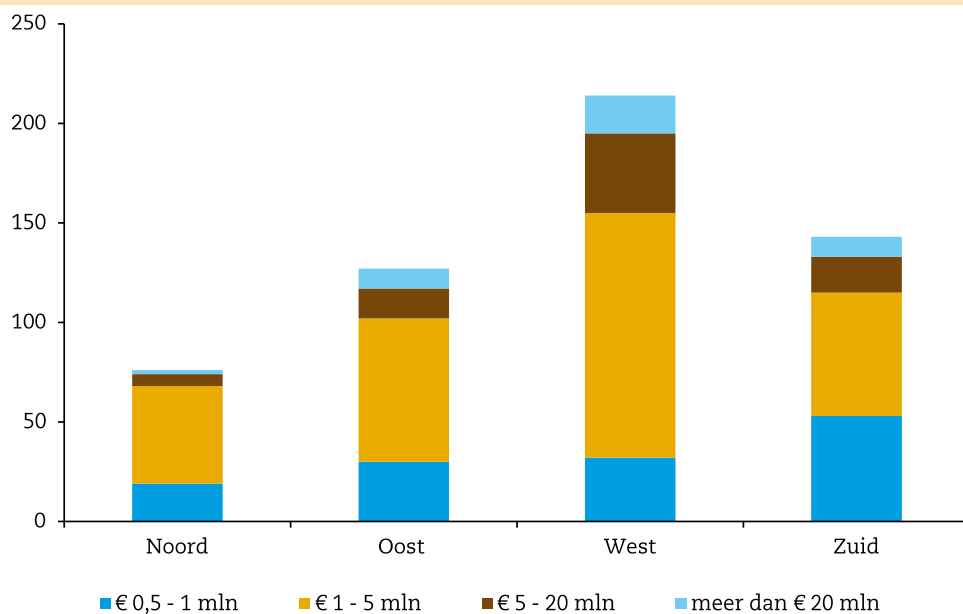
Evenals op landelijk niveau hebben werken met een geraamde bouwsom tussen € 1 en € 5 miljoen in alle vier regio's het grootste aandeel in het aantal werken (figuur 3.17). Op landelijk niveau zijn er ruim 40 werken groter dan € 20 miljoen. Bijna 20 van deze werken zijn van waterschappen in regio West en tien in Oost en Zuid. In Noord gaat het om twee werken.

Figuur 3.16 Aantal aanbestedingen per regio, 2024-I t/m 2025-IV

Bron: EIB

Figuur 3.17 Aantal aanbestedingen per regio en bouwsomklasse, 2024-I t/m 2025-IV

Bron: EIB

3.6 Voortgang van individuele werken

Ruim 70 werken uitgesteld met gemiddeld uitstel van een jaar

Naast veranderingen in de samenstelling van het werkenbestand kunnen we uit de achtereenvolgende metingen ook de voortgang van individuele werken volgen. Hiervoor vergelijken we de verwachte start aanbesteding van de werken in deze meting met de verwachte start van de vorige meting. Bij de waterschappen staan 192 werken zowel in de meting van 2022 als die van 2023. Hiervan kan voor 98 werken de start van de aanbesteding worden vergeleken, bij de rest was de aanbestedingsdatum in de vorige meting en/of in deze meting nog niet bekend. Bij 71 werken is uitstel opgetreden in vergelijking met de vorige meting (tabel 3.1). Dit betreft zowel nieuwbouwwerken als werken bij verbouw/renovatie en beheer en onderhoud. Het gemiddelde uitstel van de uitgestelde werken is circa 4 kwartalen. Beheer en onderhoud werken kennen met 4,8 kwartalen een sterkere mate van uitstel dan werken voor nieuwbouw of beheer en onderhoud, daar is de gemiddelde uitsteluur respectievelijk 3,7 en 3,6 kwartalen. Er zijn derhalve nog verbeteringen mogelijk in het asset management bij de waterschappen.

Uitstel kan verschillende oorzaken hebben, zoals vertraging in procedures, problemen met de leverantie van materialen, stikstofproblematiek of capaciteitsgebrek. In deze meting is nog niet ingegaan op mogelijke achtergronden van de veranderingen in de planning. Dit komt in volgende metingen mogelijk in beeld.

Tabel 3.1 Aantal uitgestelde werken en gemiddeld uitstel in kwartalen, naar de aard van de werkzaamheden (meting 2023 in vergelijking met meting 2022)

	Aantal uitgestelde werken	Gemiddeld uitstel (kwartalen)
Nieuwbouw	7	2,7
Verbouw/renovatie	44	3,8
Beheer en onderhoud	20	4,7
Totaal	71	4,0

Bron: EIB

Het gemiddelde aandeel uitgestelde werken t.o.v. de vorige meting ligt over het algemeen rond 15% (tabel 3.2). Bij rioalgemalen en RWZI's is het aandeel uitgestelde projecten het hoogst. Het uitstel in kwartalen is het grootst bij bagger- en oeverwerken met bijna 4,5 kwartalen. Bij dijken en kades en RWZI's bedraagt het gemiddelde uitstel bijna 4 kwartalen.

Tabel 3.2 Aantal uitgestelde werken, aandeel uitgestelde werken t.o.v. vorige meting, en gemiddeld uitstel werken in kwartalen; naar deelmarkt

	Dijken en kades	Bagger- /oever- werk	Polder- /boezem- gemaal	Sluis/ stuw	Riool- gemaal	RWZI	Overig
Uitgestelde werken	16	18	6	4	5	16	6
Aandeel uitgesteld t.o.v. vorige meting	17%	17%	11%	14%	18%	19%	7%
Gemiddeld uitstel (kwartalen)	3,9	4,4	3,5	3,3	3,6	3,8	3,0

Bron: EIB

4 Diensten op de Projectenkalender

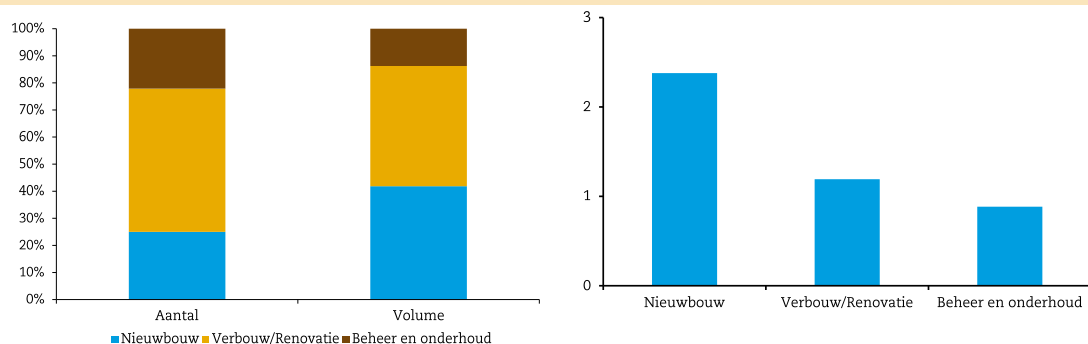
4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen de door de waterschappen aangeleverde diensten aan bod. Zestien van de 21 waterschappen hebben diensten opgenomen in hun projectformulieren en deze waterschappen geven aan 107 diensten op de markt te zullen brengen in de periode 2024 en 2025. Het aantal aangemelde diensten is bijna tweemaal zo groot als in de vorige meting. Hoewel niet alle waterschappen diensten hebben aangegeven, sluit het aantal diensten op de Projectenkalender naar verwachting beter aan bij de realiteit dan in de vorige meting. Het totale volume van de 107 diensten bedraagt circa € 150 miljoen. Dit is bijna driemaal zo veel als het dienstenvolume in de vorige meting. Dit betekent echter niet dat de markt als geheel is gegroeid. De schatting is dat het volume in deze rapportage ongeveer de helft van het marktvolume is voor diensten.

4.2 Kenmerken van de diensten

Waterschappen besteden diensten aan op zowel nieuwbouw- als verbouw/renovatie- en beheer- en onderhoudswerk. De helft van het aantal diensten valt in de categorie verbouw/renovatie (figuur 4.1). Ruim een kwart heeft betrekking op nieuwbouw. Deze diensten zijn gemiddeld tweemaal zo groot als die voor verbouw/renovatie. In volume vertegenwoordigen de diensten voor nieuwbouw ongeveer een even groot bedrag als verbouw-/renovatiediensten (€ 60 à 65 miljoen). Circa € 20 miljoen aan diensten heeft betrekking op beheer en onderhoud. In vergelijking met de vorige meting is het marktvolume voor diensten op het gebied van nieuwbouw sterk toegenomen.

Figuur 4.1 Verdeling aantal diensten en marktvolume (%) en gemiddelde omvang (mln euro) naar aard van de werkzaamheden

Bron: EIB

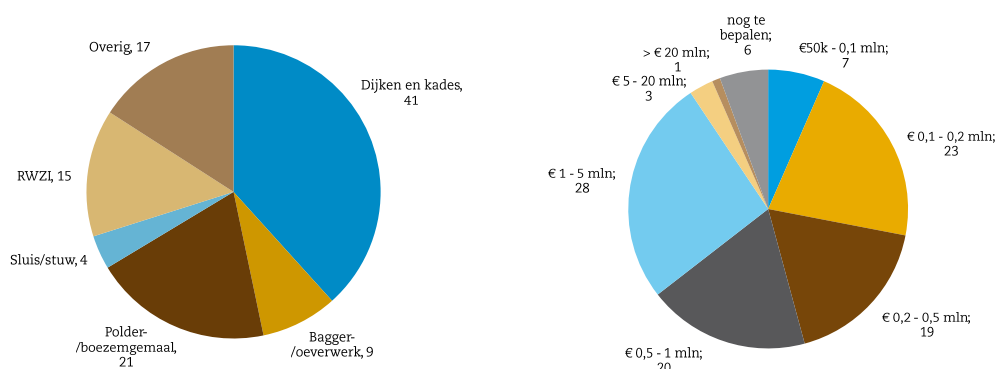
Grootste deel van dienstencontracten kleiner dan € 1 miljoen

Twee derde van de diensten heeft een waarde van minder dan € 1 miljoen terwijl ruim een kwart in de klasse € 1-5 miljoen valt (figuur 4.2). De vier diensten die meer dan € 5 miljoen waard zijn betreffen allen ingenieursdiensten. Bij sommige taakvelden vallen veel diensten onder de drempel van € 50 duizend waardoor de verdeling enigszins vertekend wordt. Wat betreft deelmarkten komen de dienstencontracten het vaakst voor bij dijken en kades. Bijna

40% van de diensten heeft hierop betrekking.¹³ Ook RWZI's en polder- en boezemgemalen kennen een relatief groot aandeel bij de diensten.

Bij twee derde van de diensten hebben de waterschappen aangegeven welke contractvorm hiervoor zal worden gehanteerd. Het overgrote deel van de diensten betreft een raamcontract of een nadere overeenkomst binnen een reeds gesloten raamcontract. Daarnaast zullen er twee diensten worden aanbesteed als bouwteam.¹⁴ Hierbij moet worden aangetekend dat diensten onder € 50 duizend niet in de Projectenkalender zijn opgenomen. Dit kunnen andersoortige contracten zijn dan bij de omvangrijkere diensten.

Figuur 4.2 Verdeling aantal diensten naar deelmarkt en bouwsomklasse

Bron: EIB

4.3 Aanbesteding van diensten in 2024-2025

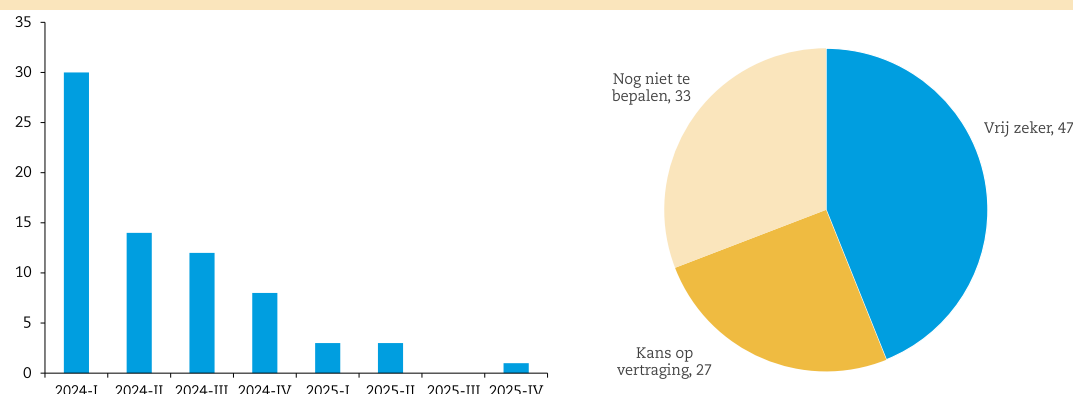
Bij circa 70 diensten hebben de waterschappen aangegeven wanneer deze worden aanbesteed. Dertig hiervan staan in het eerste kwartaal van 2024 op de agenda (figuur 4.3). In het tweede en derde kwartaal volgen er nog 14 respectievelijk 12. Ook voor 2025 hebben de waterschappen al enkele diensten in voorbereiding voor aanbesteding. Hierbij moet vermeld worden dat diensten in de gww van nature een veel kortere tijdshorizon hebben dan werken. Daarom is het waarschijnlijk dat het aantal aanbesteede diensten in 2024 en 2025 nog zal toenemen. Ook moet van een derde van de door de waterschappen aangedragen diensten nog worden bepaald wanneer deze op de markt worden gezet.

Van ongeveer 70% van de diensten hebben de waterschappen een inschatting gemaakt van de mate van zekerheid met betrekking tot de aanbestedingsdatum. Dit aandeel is aanmerkelijk groter dan in de vorige meting. Van deze diensten verwachten de waterschappen dat ongeveer twee derde hoogstwaarschijnlijk in het aangegeven kwartaal van aanbesteding op de markt zal worden gezet. Van een derde verwacht men dat er een kans op uitstel is.

¹³ Dit is een belangrijk verschil met de werken, waar het aandeel van dijken en kades in de twee meest recente metingen veel lager ligt dan in de jaren daarvoor. Het grote aandeel bij diensten kan erop duiden dat in de komende jaren ook weer meer werken voor dijken en kades op de markt komen.

¹⁴ Mogelijk betreft dit andersoortige diensten, vergelijkbaar met het werk van een aannemer.

Figuur 4.3 Aanbestedingen per kwartaal (2024-I tot en met 2025-IV), en mate van zekerheid

Bron: EIB

4.4 Aanbestedingen per regio

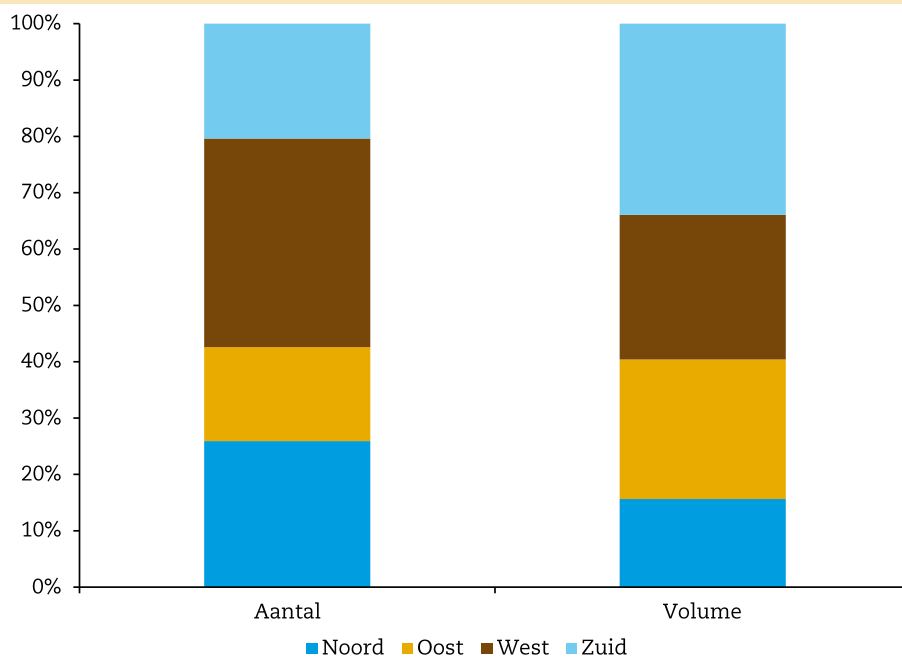
Circa 35% van het aantal diensten zal worden aanbesteed door waterschappen in de regio West (figuur 4.4). Noord en Zuid vertegenwoordigen elk 20 à 25% van het aantal diensten. In het marktvolume van de diensten hebben de regio's Oost en West een aandeel van circa een kwart. Het volume aandeel van de regio Zuid is sterk hoger dan bij de aantallen omdat deze regio als enige een dienst heeft van meer dan € 20 miljoen. Verder is het relatief kleine aantal diensten in Oost opvallend. De gemiddelde omvang van deze diensten is echter veel groter dan in de andere regio's. Het verschil tussen de regio's kan er sterk van afhangen of een waterschap wel of niet diensten heeft ingevuld op de Projectenkalender. Zo hebben in de regio's Oost en Zuid twee waterschappen geen dienst ingevuld en bij West één waterschap.¹⁵

Als wordt gekeken naar de deelmarkten verdeling per regio springt opnieuw het grote aandeel van dijken en kades er uit (figuur 4.5). Regio West heeft de meest gedifferentieerde dienstensamenstelling. Daar staan ook relatief veel diensten voor polder- en boezemgemalen op de agenda.¹⁶ In regio Zuid zijn geen diensten voor RWZI's aangemeld. Deze zijn mogelijk onderdeel van bouwteamconstructies bij werken.

¹⁵ De volgende waterschappen hebben geen diensten ingevuld: De Dommel, Delfland, Aa en Maas, Vallei en Veluwe, Rijn en IJssel.

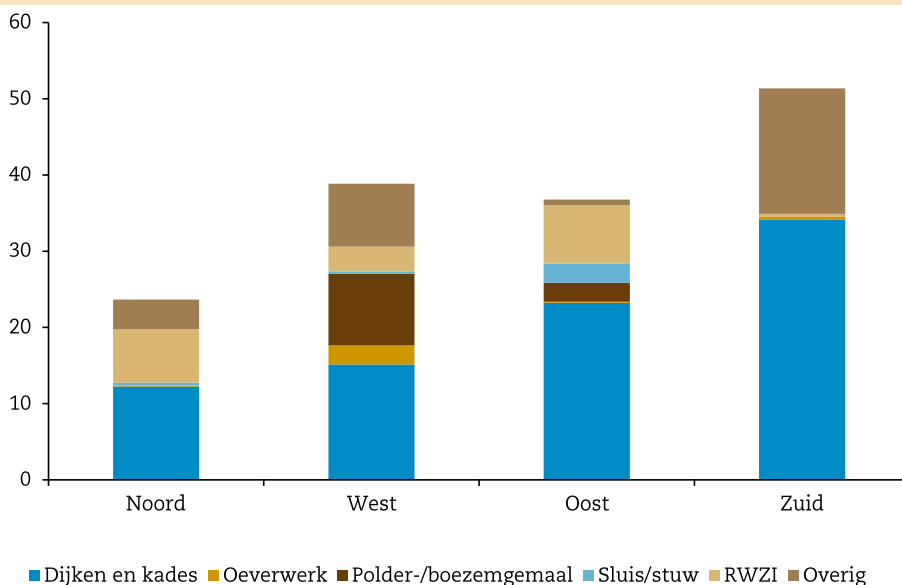
¹⁶ Dit hangt onder meer samen met de gemiddeld lagere ligging van West.

Figuur 4.4 Verdeling aantal en volume van diensten naar regio (%)

Bron: EIB

Figuur 4.5 Verdeling volume van diensten naar regio en deelmarkt (mln Euro)

Bron: EIB

5 Samenvatting en vervolg

5.1 Samenvatting

Deze rapportage is de vierde meting van de Projectenkalender Waterschapsmarkt. De Projectenkalender geeft voor zowel waterschappen als marktpartijen inzicht in de komende projecten. De Projectenkalender vloeit voort uit de gezamenlijke marktvisie die waterschappen en marktpartijen hebben opgesteld met het oog op de grote maatschappelijke opgaven in de sector. De projectinformatie kan behulpzaam zijn bij het voorbereiden van concrete aanbestedingen door waterschappen en biedt marktpartijen inzicht in mogelijke marktkansen.

De Projectenkalender omvat de projecten (werken en diensten) die de 21 waterschappen in voorbereiding hebben en in 2024 of 2025 op de markt willen brengen. Dit zijn 641 werken met een geraamde bouwsom van bijna € 2,7 miljard. Daarnaast staan 107 diensten op de Projectenkalender met een geraamde waarde van circa € 150 miljoen. De projecten hebben zowel betrekking op waterveiligheid als watersysteem en waterketen. Wat betreft marktvolume hebben projecten op het gebied van 'dijken en kades' en 'rioolwaterzuiveringsinstallaties' (RWZI's) het grootste aandeel. Het marktvolume van RWZI-werken is met bijna € 875 miljoen bijna verdubbeld ten opzichte van de vorige meting. In vergelijking met de eerste metingen hanteren de waterschappen voor de huidige projecten in voorbereiding veel vaker raamcontracten en bouwteams. Het aandeel van RAW is de laatste jaren afgenomen.

Alle waterschappen hebben projectinformatie aangeleverd en de doorlooptijd van de inventarisatie is sterk verkort. De kwaliteit van de data van de Projectenkalender is daarmee verder toegenomen. De Projectenkalender draagt hiermee bij aan verbetering van de match van vraag en aanbod. Het is zinvol om in beeld te brengen in hoeverre bij aanbestedingen door waterschappen en markt oriëntatie door marktpartijen de projectinformatie daadwerkelijk richtinggevend werkt. Daarnaast is inzicht gewenst in de achtergrond van uitstel van projecten. Op basis hiervan kunnen waterschappen en marktpartijen gezamenlijk oplossingen zoeken voor verbetering.

5.2 Ontwikkeling naar een Projectenplatform

Een volgende stap in het proces van de Projectenkalender is het opzetten van een Projectenplatform, bijvoorbeeld in de vorm van een toegankelijk webbased instrument. Dit biedt de mogelijkheid om de waterschapsprojecten op een meer continue basis bij te houden waarbij periodiek (bijvoorbeeld éénmaal per jaar) over het dan actuele projectenbestand en de bredere waterschapsmarkt kan worden gerapporteerd. Evenals de Projectenkalender zal het Projectenplatform een gezamenlijk instrument worden van waterschappen en marktpartijen.

Belangrijke kenmerken van het platform zullen zijn:

- Actueel, flexibel aan te passen bij mutaties
- Interactief, mogelijkheid voor waterschappen en marktpartijen tot analyses
- Zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande systemen en laagdrempelig bij te houden

Het plan van aanpak wordt nu verder uitgewerkt, in afstemming met een gebruikersgroep met vertegenwoordigers vanuit waterschappen en marktpartijen. Figuur 5.1 geeft de verschillende processtappen die worden doorlopen bij het opzetten en beheren van het Projectenplatform. In 2024 zullen hier verdere stappen worden gezet. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn:

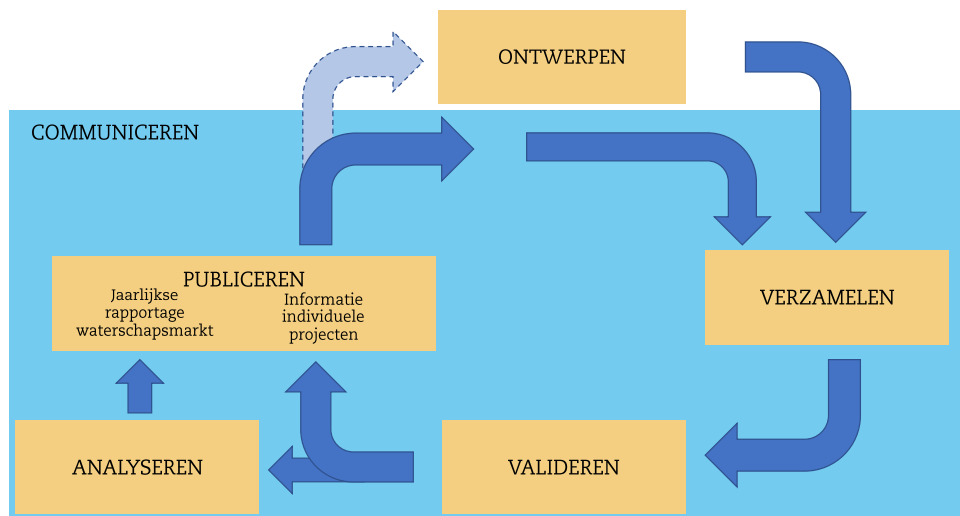
- Hoe kan de informatie over concrete projecten zo laagdrempelig mogelijk worden verzameld en in hoeverre kan hierbij gebruik gemaakt worden van kunstmatige intelligentie?
- Hoe kan de kwaliteit van de informatie het best worden geborgd en gevalideerd vanuit de individuele waterschappen?
- Met welke frequentie zal het Projectenplatform steeds up-to-date moeten zijn,

bijvoorbeeld eens per kwartaal?

- Hoe kan het Projectenplatform het best als centrale bron voor projectinformatie worden gepositioneerd?

Voor een antwoord op deze vragen zijn onder meer contacten gelegd met Rijkswaterstaat over hun ervaringen met de inkoopplanning, de Unie van Waterschappen over de WAVES-databank en met het Waterschapshuis om de IT-aspecten van het Projectenplatform in beeld te krijgen. Ook wordt gekeken naar commerciële aanbieders.

Figuur 5.1 Schematische weergave proces met betrekking tot projectinformatie

Bron: EIB

eib

Economisch Instituut
voor de Bouw

Koninginneweg 20
1075 CX Amsterdam
t (020) 205 16 00
eib@eib.nl
www.eib.nl